

PARTICIPATIE ZONDER ZUURSTOF

Over de stille moeheid van bewoners

team **EIFFEL**

Het begon als een belofte. Met de opkomst van de Omgevingswet, participatieladders en interactieve kaarten leek het tijdperk van de 'inspraakavond achteraf' definitief voorbij. Overheden en marktpartijen gingen participatie omarmen: bewoners mochten meedenken, meedoen, soms zelfs meebeslissen. En toch... neemt in veel trajecten de betrokkenheid af. Steeds vaker verzuchten omgevingsmanagers: "De opkomst was weer matig." En zeggen bewoners: "Het maakt toch niks uit wat wij zeggen."

We lijken een nieuw fenomeen te moeten erkennen: participatiemoeheid. Niet in de vorm van luie burgers, maar juist van mensen die té vaak hun tijd, ideeën of zorgen hebben gedeeld zonder merkbare invloed op het resultaat. De moeheid is stil, maar tastbaar. Zeker bij grote infrastructurele projecten, waar belangen botsen en besluitvorming complex is. We vragen bewoners om input, maar het antwoord lijkt vaak op voorhand begrensd door techniek, beleid of procesdruk.

Deze ontwikkeling is niet plotseling. De afgelopen tien jaar zijn bewoners in veel gebieden het participatiecircus regelmatig tegengekomen: voor de energietransitie, woningbouw, mobiliteitsvisies, dijkversterkingen, gebiedsontwikkelingen. Elk project op zichzelf logisch, maar cumulatief vermoeiend. En vaak ontbreekt de samenhang: verschillende partijen trekken aan dezelfde buurt, met eigen belangen en plannings. Voor bewoners voelt dat versnipperd, verwarrend en vooral: als werk. Gratis werk, zonder zichtbare uitkomst.

Er zit iets ongemakkelijks in de manier waarop participatie tegenwoordig soms wordt ingezet: als afvinklijst, als legitimatie van een koers die al bepaald is. Bewoners herkennen dat. En wie zich herhaaldelijk niet gehoord voelt, haakt af. Begrijpelijk. De ironie is dat juist die afhakende bewoners dan worden gezien als 'moeilijk bereikbaar', terwijl het vertrouwen al lang scheef is gegroeid.

Als sector moeten we reflecteren: wat is de werkelijke ruimte die we bieden? Wat durven we los te laten in het belang van invloed van buiten? Misschien moeten we minder energie steken in nóg mooiere tools, en meer in relationele consistentie: terugkoppeling, eerlijk zijn over beperkingen, en soms ook durven zeggen: "nu even niet" als een wijk al overvoerd is met plannen.

We merken steeds meer hoe lastig het is om op het juiste moment aan te sluiten bij de leefwereld van bewoners. Projectlogica is iets anders dan bewonerslogica. Participatie zonder zuurstof, zonder betekenis, zonder respect voor tijd en ervaring van bewoners is uiteindelijk schadelijker dan geen participatie.

Participatiemoeheid is een signaal. Geen signaal dat mensen niet willen meedenken, maar dat ze moe zijn van de vorm zonder inhoud. In plaats van méér participatie moeten we nadenken over slimmere, samenhangende en vooral: geloofwaardige participatie. Niet iedere kaart of enquête brengt ons dichterbij de samenleving. Soms is het belangrijkste wat we kunnen doen: echt luisteren, en iets wezenlijks met dat luisteren doen.

Het is tijd om participatie opnieuw te laden. Minder als projectonderdeel, meer als publieke waarde. Niet meer, maar beter.